

MARÇ 2026

IES INCA

ESCOLTES EL BATEC DE LES PARAULES?

Comissió Biblioteca i Pla Lector

CURS 2025-2026

Cal encara lluitar per la **igualtat**?

CONTINGUT

- Març és de color **violeta**
- Dames i cavallers, rols vigents?
- **L'entrevista** del mes: **Carla Fernández**
- Sabates **trenades** per dones
- I si **Blancaneus** fos malèfica?
- Dones, **poesia** i rebel·lió
- Vols col·laborar en la revista?

PETITES REFLEXIONS, abans de començar...

Al llarg dels segles, els humans hem teixit històries, al voltant del foc, **cantat poemes** i elaborat els més inversemblants objectes. **La nostra creativitat no té límit**. Gràcies a la nostra capacitat de crear hem viatjat fins a la lluna i explorat el fons del mar... travessat deserts i conquerit cims.

La realitat ens mostra que som una **espècie valenta i rebel**. Tant de bo aquesta **capacitat de rebel·lar-nos contra les injustícies** ens ajudàs a conèixer des del respecte, la solidaritat i **la igualtat** d'oportunitats.

Bona lectura!

I tu, creus que al s. XXI encara cal ser **feminista**?

Març és **un mes de color violeta**, el color del feminisme, en homenatge a les més de **140 dones mortes el 1911** a Nova York, simplement per demanar millores als seus llocs de treball.

Mentre una part de la població creu que **el feminisme** és un moviment que ja no és necessari, la realitat s'encarrega de fer-nos veure que no és així.

La **Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere** va tancar el 2025 amb un recompte esfereïdor: **gairebé 100 dones mortes**, per violència masclista.

Per altra banda, la **bretxa salarial** segueix sent un fet a Espanya. Es calcula que és entre **un 19 i un 20 % el que les dones cobren menys** que els seus companys homes, per fer la mateixa feina.

Activitats com tenir cura de **la família o les tasques domèstiques** segueixen sent desenvolupades majoritàriament per dones, sovint sense remunerar.

Hem avançat molt, però ens queda encara un llarg camí per fer... **I tu, què en penses?**

Biblio PLEC

BÚSTIA DE COEDUCACIÓ

ESPAI SEGUR PER
A

REFLEXIONS

DIBUIXOS

SITUACIONS
DE
DESIGUALTAT

IDEES DE
MILLORA

El que necessitis compartir

La trobaràs a
l'entrada de l'IES!

Dames o cavallers, rols vigents?

OPINIÓ

SOM NOSALTRES O ÉS LA SOCIETAT?

Josep Campaner

Alguna vegada hem escoltat aquests típics comentaris, com per exemple: “**corrs com una nina!**”, “els cotxes només són per a nins”, “depila’t els braços, que pareixes un home!”

Idò aquests tan sols són una petita mostra del que ens acompanya de l’Edat Medieval, coses que **defineixen els nostres rols**, tenint en compte el **gènere**.

Sincerament, jo pens que aquests rols segueixen vigents al nostre dia a dia però amb objectius diferents. Però perquè aquests rols hagin aguantat tants segles, hem de tenir alguns factors en consideració.

Primer de tot, aquests rols segueixen vigents per **l’educació cap els infants** que s’ha rebut. Òbviament que cadascú educa diferent, però s’han pogut apreciar similituds. A casa, t’envolta la pressió si per exemple ets un nin a qui li agradin les barbies i tal vegada no pots expressar-ho, per exemple.

La BBC va fer un experiment per veure com uns adults reaccionaven quan a un nin li posaven roba de “nina” i viceversa. Els resultats **varen confirmar la meva tesi**: al nin, que era una nina, li deien “que fort!, que gran!” i a la nina, que era un nin, li deien “que amable!, que guapa!”

OPINIÓ

Per altra banda, és obvi que **els rols són subjectius**, però un pilar que ha mostrat el contrari ha estat **la publicitat** i el màrqueting.

Podem observar que a revistes, sèries, pel·lícules... els homes són **exactes als rols medievals**: cossos esculpits, protectors i forts. Les dones, uns pits grossos, discretes i amoroses.

Per tant, aquests rols segueixen vigents i **l'educació i la publicitat sostenen aquests prototips** d'home i dona "perfectes", però amb uns objectius diferents: abans es feia per atreure's i ara per fer diners.

Això sí, ara la societat està tornant cada vegada més **comprensiva i crítica**. Per tant, aprofitem-ho per alliberar-nos i ser nosaltres mateixos.

Però tot i així, tenim una certa por, aquesta por de "què me diran?, què me faran?" tal vegada vol dir que **la societat no és el problema**, sinó que el problema **som nosaltres**.

I tu, creus que al s. XXI encara cal ser **feminista**?

PER QUÈ EL 8 DE MARÇ?

El **8 M** és una **jornada mundial de lluita i reivindicació per la igualtat real i els drets de les dones**. No és un dia de celebració festiva, sinó de commemoració i protesta per la **igualtat social**, laboral i política.

Origen: Té les seves arrels a principis del segle XX amb les manifestacions de dones treballadores a Europa i els EUA, per millors condicions laborals i **el dret a vot**.

Reconeixement de l'ONU: L'ONU va declarar oficialment el 8 de març com el Dia Internacional per als Drets de la Dona el 1977.

Reivindicacions: Es protesta contra la bretxa salarial, la violència masclista, i per la igualtat d'oportunitats en tots els àmbits.

Simbolisme: La jornada està marcada per manifestacions i vagues feministes a tot el món.

Dames o cavallers, rols vigents?

OPINIÓ

LES DONES JA NO SOM SUBMISSES

Margalida Abrines

Fa uns 800-900 anys, la societat medieval es dividia en dos grans grups: privilegiats i no privilegiats. Clarament, hi havia una **desigualtat injusta** per als no privilegiats. Però no ens hem d'oblidar de les dones, aquest sector oprimat de la societat, no importa si parlem de **nobles o camperoles**. Bé sabem que a la majoria de pel·lícules o representacions medievals es redueix a la dona al **simple desig de trobar un cavaller** maco i fort que la salvi de l'home al que no estima.

La gran pregunta és: segueixen aquests "rols" vigents a la societat actual?

Segons la meua opinió, la resposta és que no. Gràcies als avenços de la nostra societat i als grans esforços de **les nostres avantpassades**, hem aconseguit tots els drets dels que no gaudíem abans i hem arribat a una quasi igualtat entre els dos gèneres.

Per què dic això? Doncs, perquè ara les dones hem adquirit **poder de decisió** sobre el nostre present i futur, així que a diferència de les dames podem decidir amb qui ens volem casar o establir una **relació sentimental**. Encara que no m'oblid que hi ha països en els que això encara no es dona, com l'Índia i Iraq, on casen a nenes des de ben petites.

OPINIÓ

També, les parelles d'avui en dia són molt diferents. Per a què una relació sigui sana, s'ha de basar en **la reciprocitat**, les dues persones han de donar el mateix i s'han de poder expressar.

L'**amor cortès** no s'assembla a res d'això, doncs el cavaller s'entrega per complet a la dama i li jura lleialtat eterna, mentre que ella només accepta el seu amor, submissa.

Aquesta també és una altra raó, el fet de les dones submisses. El trobador admira tant la dama que és més **una idealització** que una persona.

S'espera d'ella que sigui perfecta. Tot s'ha de dir que és veritat que damunt d'aquest gènere encara hi ha **molts d'estereotips**.

Però les dones **ara sabem alçar la veu** i donar la nostra opinió, encara que als altres no els sembli "perfecta". Només hem de veure que hi ha dones polítiques, periodistes... que es dediquen a **compartir la seva opinió**.

En conclusió, aquesta societat en la que vivim, no hi ha dubte que ha avançat molt respecte a èpoques passades, però encara **queda molt per lluitar**, per eliminar els estereotips impostos sobre els dos gèneres.

Perquè ni tots els homes han de ser alts i forts, ni totes les dones guapes i submisses.

QUÈ ÉS SER FEMINISTA?

“Una persona feminista és qualsevol que reconegui **la igualtat i la plena humanitat en dones i homes.**”

Gloria Steinem, periodista, escriptora.

Defensora dels drets de la dona i icona del feminisme.

Una de les veus més importants del moviment feminista als Estats Units.

Dames o cavallers, rols vigents?

OPINIÓ

L'AMOR JA NO ÉS COM ABANS
Bel Escanelles

A l'esdat medieval, **les dones eren obligades a casar-se** amb homes que no estimaven. Però quan un trobador, que era un cavaller, s'enamorava d'elles i ella els corresponia amb una mirada, el trobador feia poemes dedicats a la dona que estimava.

La meva opinió és que els rols cavaller-dama no estan vigents perquè avui en dia **les dones ens podem expressar** molt més que amb una simple mirada. ens podem expressar a partir de **l'art o l'escriptura** i, fins i tot, ens podem declarar nosaltres a un home.

Però encara **seguim tenint uns estereotips** d'home: han de ser alts, forts i molt masculins. Les dones igual: han de ser educades, fines i molt cuidadoses.

L'amor ja no és com abans. Les dones **podem triar** si ens volem casar, si no volem estar amb un o amb l'altre...

Per finalitzar, crec que hem canviat amb molts d'aspectes, però n'hi ha alguns que hauríem de millorar, sobretot pel que fa al físic de les persones.

DIVISA
Maria Mercè Marçal

A l'atzar **agraeixo** tres dons: haver **nascut dona**,
de classe baixa i nació oprimida.

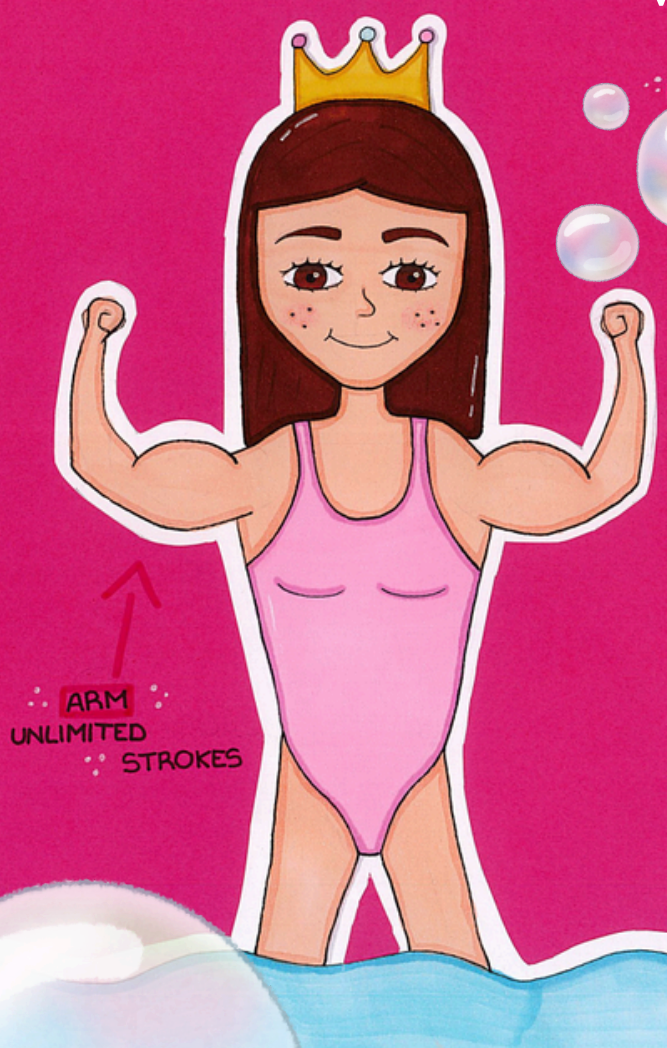
I el tèrbol atzur de ser **tres voltes rebel**.

Dibuix: Lucía Batanas

Con seria una heroína del s. XXI?

VELOCITY SWIM

BODY PART: Arms (because I can swim fast).

SUPERPOWER: Unlimited Strokes.

HEROINE NAME: Velocity Swim.

My heroine is Velocity Swim. She is a very tall, strong, and at the same time a very kind girl. She always wears her favourite pink swimsuit and her arms are very strong too. She has a pair of brown eyes and some freckles around her face.

Velocity Swim has the Unlimited Strokes power, so she can swim as fast as possible without getting tired. She helps people, especially in summer. If someone is drowning, she can swim very quickly to save someone's life. She swims fast. She is a very strong heroine.

Adriana Pozos

Dames o cavallers, rols vigents?

OPINIÓ

CAL REBEL·LAR-NOS DAVANT
EL QUE NO ÉS JUST
Nerea Mármol

Des de l'època medieval als nostres dies han passat molts segles i **tot ha canviat molt**.

Jo pens que aquests rols no s'assemblen als de l'actualitat. Abans, els homes estaven estrictament obligats a perdre un any de la seva vida en **formar-se com a militars** per estar preparats per si esclatava la guerra. Volguessin o no, tots els joves de 17 anys havien d'anar-hi. Gràcies que fa anys **molts d'homes van protestar** i per rebel·lar-se van acabar **empresonats o morts**, ara no és obligatori fer aquesta formació.

El mateix passava amb les dones. A elles, fa molts de segles, se les tatxava de **no ser intel·ligents**. L'únic que podien fer era dedicar-se als seus fills i a les feines de casa.

No estava permès que les dones estudiessin i fins fa molt poc això era encara així. Però **moltes dones es van rebel·lar contra aquests pensaments masclistes** i gràcies a això ara les dones som lliures d'estudiar el que vulguem i fins i tot anar a la universitat.

Per altra part, crec que **els estereotips i cànons de bellesa** segueixen estant molt marcats, no tant com abans, però encara hi ha gent que sí que ho pensa.

OPINIÓ

Sabem que un cavaller abans havia de ser **molt fort i valent** i els dones **delicades i molt femenines**.

Ara ja no té per què ser així, però quan veim qualcú que romp aquests estereotips ens pareix estrany. No hauria de ser així, però com **sempre han existit aquests models** ara ens costa més llevar-nos aquests pensaments del cap.

En conclusió, pens que els rols dama-cavaller de l'Edat Mitjana no s'assemblen als d'ara, però hem d'acabar de polir alguns aspectes.

21 de març: Dia Internacional de la Poesia

DIACRÍTIC
Mireia Calafell

dona dóna dona dóna
dona dóna dona dóna
dona dóna dona dóna
dona dóna dona dóna
dona dóna dona dóna

que violent és un accent
quan no fa prou diferencia

Un rodatge de **cinema**?

PROJECTE TEENS
Cinema amb ulls de dona

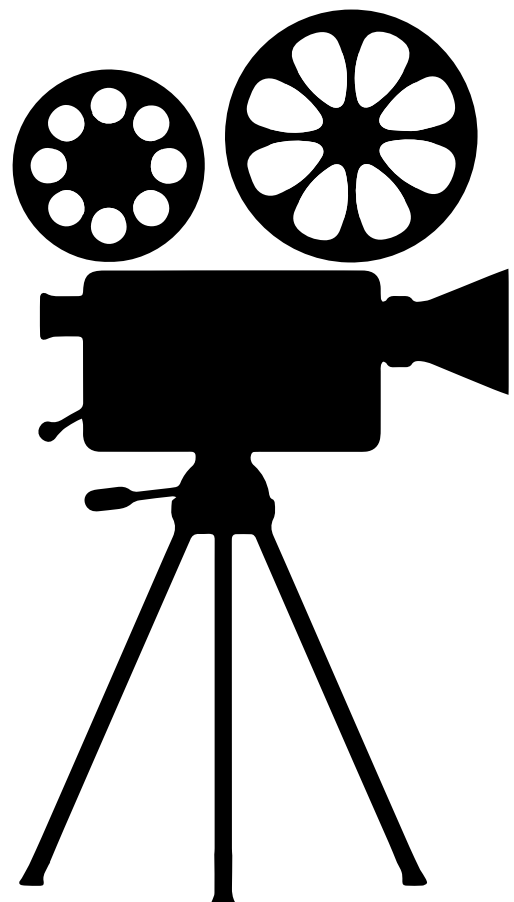
Fer cinema és un somni a l'abast de molts pocs, per molts de motius, però sobretot per un: fa falta **un gran equip**.

Els dos grups de **1r d'ESO** que fan les optatives d'Igualtat i de Taller Lingüístic han tengut la sort de participar en el "Projecte Teens, cinema amb ulls de dona" i, per tant, en el rodatge del seu propi curtmetratge, acompanyats de **professionals del cinema en actiu**: director, ajudant de fotografia, tècnic de so... maquillatge, vestuari, guionista...

Tota una experiència que mai oblidaran...

Aquí us en deixam una breu ressenya.

Tres, dos u! Silenci! **Acció!** Es roda!

I si capgiràssim el conte de
Blancaneus?

Escrivim un **guió** de cinema

BLANCANEUS I EL PLANETA POMA

Aram Cumellas i Biel Ripoll

Dos nins xerren de **fer una història al pati** per poder presentar davant tota l'escola.

En Joan és baixet i du una bufanda de color marró clar i una gorra vermella. Vesteix un xàndal de diferents colors. Na Maria és un poc més alta que en Joan. Du una samarreta blava.

Na Maria i en Joan són al pati i comencen a parlar.

Maria: Què et semblaria que féssim una història a la biblioteca?

Joan: Val, Maria, em sembla bé!

Maria: Doncs, som-hi.

Joan: Això és més difícil del que em pensava. (Pausa). Buff!

Maria: Va! Comencem d'una vegada!

Joan: Venga, va!

Comencen a caminar i els dos es fixen que una companya seva de classe, situada en el mateix pati que ells, **està menjant una poma d'un color vermell molt viu.**

Maria: Ostres, Joan!

Joan: Què passa?

Maria: **Te'n recordes del conte de na Blancaneus?**

Joan: Sí, per què? És avorrit!

Maria: Podríem **fer una versió d'aquesta història.**

Joan: Bona idea!

Maria: T'imagines que na Blancaneus visqués a un planeta poma?

Joan: I que **fos una reina alienígena malèfica?**

Maria: Ostres, sí!

Joan: Podem fer que hi hagi **insectes de l'espai** que es mengen el seu planeta.

Maria: Sí, i imagina que na Blancaneus escull set nanets per anar a cercar **habitar un altre planeta.**

Joan: Mola!

Maria: I que justament elegeixin la Terra.

Joan: Mare meva! Som uns cracks!

Mentre van caminant i ja **es troben a la biblioteca** i s'asseuen.

Maria: Què et semblaria si feim que na Blancaneus hagués de **lluitar contra un nen superheroí?**

Joan: Però com pot aconseguir els seus poders?

Maria: Hmmm...mmmm...

Joan: I si **feim que li pegui un llamp** i que tenguí superpoders?

Maria: Perfecte!

Joan: Podríem fer que aquesta força del llamp **els envia de tornada al seu planeta?** Seria fantàstic!

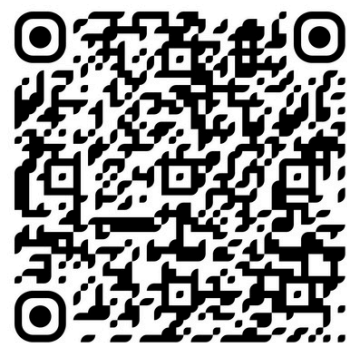
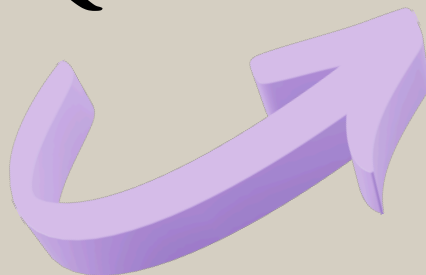
Miren els estants de la biblioteca...

Maria: Ai, Joan, t'imagines que més endavant surt aquesta història i **acaba publicada en llibres com aquests?**

Vols veure com
ho vam fer?

Descarrega't
el QR

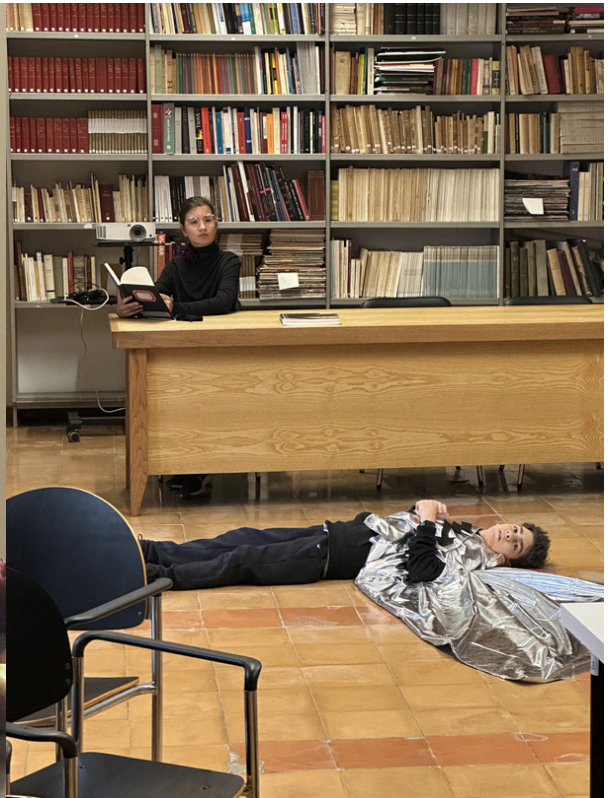

Rodatge del curtmetratge

Estudi general lul·lià

Personatges

Ha estat una gran experiència!

Entrevistes a IB3

Maquillatge
Vestuari
Acció!

Direcció
Imatge
So

Reflexió

Projecció

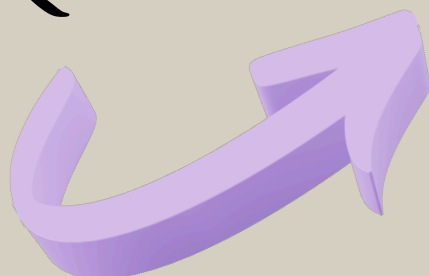
Col·loqui

Vols veure
la nostra pel·li?

Descarrega't
el QR

21 de març: Dia Internacional de la Poesia

COSAS DE MUJERES
Inmaculada Mengíbar

Pero seamos realistas:
Penélope, cosiéndole,
no es más feliz que yo
ahora mismo rompiéndole
la cremallera.

Com elegim els i les nostres representants **polítics**?

LA FESTA DE LA DEMOCRÀCIA
Geografia i Història

Quan pensam en els drets humans, sovint, se'ns oblida que la democràcia no és l'únic sistema polític i que **les dones no sempre hem tengut dret a vot**, per exemple...

A l'assignatura de **Geografia i Història**, enguany els tercers d'ESO han convertit les aules en pobles, per no només exercir el dret a vot, sinó també comprendre com es desenvolupa la **creació d'un partit polític** i l'elecció dels nostres representants.

Els alumnes havien de crear un partit polític en grup, i després havien de presentar les seves propostes a la resta de la població.

En acabar, es van **celebrar les eleccions** i, un cop fetes les votacions i el recompte de vots, es van **elegir els representants** polítics.

Tota una experiència que ajuda a comprendre el sistema polític que tenim al nostre país. I la sort de viure en un règim democràtic i plural.

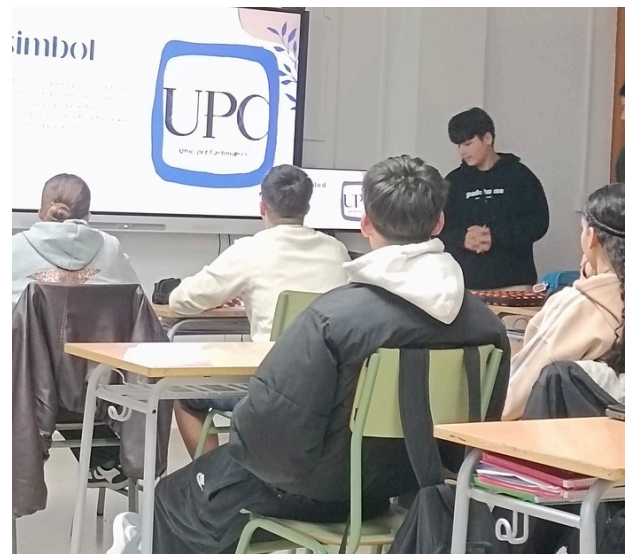
Com elegim els i les nostres representants **polítics**?

"El nostre partit polític vol sobretot cuidar del poble perquè les famílies que viuen ara i les noves generacions tinguin **un lloc agradable a on viure** i passar el seu temps lliure, treballar, estudiar i tenir oci. És per això que pràcticament totes les nostres propostes tenen a veure amb **noves instal·lacions o millores al carrer** o als espais públics."

Democràcia en acció

"Ara vos explicarem el perquè de les nostres propostes i perquè trobam que seran molt útils al nostre poble. Per començar volem **ajudar a les famílies més desfavorides**. Aquest és un poble petit i trobem que les famílies més nombroses poden tenir problemes a l'hora d'**aliments, transport, educació...** I per això es que volem ajudar."

L'entrevista del mes: qui és **Carla Fernández**?

Hem parlat una estona amb na Carla, alumna de batxillerat que és **atleta d'alt rendiment**. Ens ha encantat poder-la conèixer millor i ens fa il·lusió poder compartir-ho amb vosaltres.

Nom **Carla Fernández Pérez**. Fa **atletisme des dels dotze anys**. Abans, va fer ball i gimnàstica rítmica, però com va sorgir la pandèmia va haver de canviar d'esport i va elegir l'atletisme.

Abans per ella era com una afició, però ara ja és una cosa seriosa. Entrena quasi sempre sis dies a la setmana, però depèn de les competicions que tingui.

L'entrevista del mes: qui és **Carla Fernández**?

“Tenc títol d'atleta d'**alt rendiment de les Illes Balears** i gràcies a ell tenc algunes facilitats acadèmiques. Entre elles, poder aplaçar data d'exàmens, tasques, etc. No obstant, així i tot, a pics és complicat.

Durant el curs, temps per quedar amb amigues i fer plans d'oci en tenc poc. **És difícil gestionar** càrrega d'exàmens, treballs, entrenaments, competicions... físicament i mentalment.

Ho faig perquè **gaudeixo de realitzar aquest esport**, però tenc 16 anys, i clar, a pics també **m'agradaria tenir més temps lliure**, ja que en moltes ocasions he de renunciar a plans, viatges, entre altres coses”.

Alumnes de la comissió Biblio-PLEC, durant l'entrevista a na Carla Ferández

L'entrevista del mes: qui és **Carla Fernández**?

-“Ara m'estic preparant per al **campionat d'Europa**, que és a Itàlia el mes de juliol. Hi aniré si em seleccionen, ja que **he fet la mínima per poder ser seleccionable**”, ens va comentar”.

-Enhorabona i endavant, Carla! Ets ja una campiona!

“L'atletisme m'ha ensenyat que, a la vida, **els errors són necessaris** per aprendre.”

21 de març: Dia Internacional de la Poesia

AQUEST SILENCI ENTRE NOSALTRES
Adriana Arnau

Amb la teva mirada, el temps es fon
navegant en l'aire, com una brisa suau
tots els somnis semblen més propers quan estem
junttes,
oferint-me paraules que curen tot el que ve del món.

No vull res més que aquest silenci entre nosaltres,
intens com la llum que es filtra entre les fulles,
navegant en l'ànima, com una cançó antiga,
amb el teu nom gravat en el meu cor

eternament present.

Sabates amb rostres de dones trenades per dones...

PROJECTE ÀMBIT CIENTIFICOTÈCNIC 2n ESO

Isabel Queralt, Xisca Bestard, Antònia Ferrer, Marta Bestard i Oscar Aparici

Sabates amb rostres de dones trenades per dones...

PROJECTE ÀMBIT CIENTIFICOTÈCNIC
Marta Bestard

Enguany amb les assignatures de Física i Química i Tecnologia, hem treballat conjuntament en un projecte relacionat amb la indústria de les sabates, que com bé sap el nostre alumnat, **Inca és un referent del sector sabater** juntament amb els pobles colindants.

QUÈ FEIM A ÀMBIT?

Des de fa 2 anys feim projectes dins l'àmbit científicotècnic entre aquestes dues assignatures. Això ens serveix per poder reforçar els coneixements més abstractes de **física i química** amb un producte final que elaboram al **taller de tecnologia**.

Aquest any hem pogut experimentar com resisteixen uns materials sintètics i naturals i com es deformen, relacionat amb els **materials que utilitzem a la roba i el calçat**. A més de poder fer una maqueta a escala ampliada d'una avarca amb cartró reciclat elaborat per equips.

Tot aquest coneixement es trasllada a un dossier personal amb les diferents activitats on es plantegen hipòtesis i es fan conclusions de totes les pràctiques.

DONES EXPERTES EN CALÇAT
COM ES FEIEN LES SABATES ABANS?
COM ES FAN ARA?

Ens va interessar tocar de ben aprop com es feien les sabates abans i com es fan ara, per això vàrem poder comptar amb una **experta de disseny sostenible**: IANINA VOLONTEIRO, dissenyadora industrial, **especialista en moda sostenible** i consultora creativa.

QUÈ HI HA AL DARRERE DE LA FABRICACIÓ DEL CALÇAT?

Ho vam poder contrastar amb altres **dones expertes en calçat** tant de manera artesanal com industrial, dones **testimonis** dels nostres pobles. Na Petrina Villalonga i Francisca Coll havien estat durant la seva joventut en el boom de la indústria sabatera local.

Ens van donar a entendre **com es feien abans les sabates**, ens explicaren que moltes dones del voltant feien a casa treballs per ajudar a les fàbriques, així en podien produir més i van fer pujar **les exportacions del calçat mallorquí a tot el món**. Els encomanaven feines de repuntar i de trenar.

D'aquesta manera, van donar una major **qualitat i acabat estètic** que va fer pujar l'economia local. Eren temps on les dones no podien anar a les fàbriques, però podien treballar i tenir un sou mentre feien les seves tasques de la llar. Ens matisaren que eren molt feineres, però que la feina pagada no estava regularitzada encara com es fa ara.

Tant na Petrina com na Francisca comparaven que **la qualitat de les sabates ha variat molt**, tant ha empitjorat, que les seves pròpies creacions **després de 40 anys encara perduren**, com la bossa i sabates de pell que duia posades na Francisca durant la seva visita al centre, a diferència de moltes mostres de sabates que l'alumnat tenia davant.

LES INVISIBLES DONES QUE 'TRENAREN' LA PART FORANA

Una exposició del Museu del Calçat d'Inca reivindica el paper ocult de prop de mil treballadores del Pla de Mallorca en la sofisticada indústria del trenat, que acabaria sent tot un referent internacional. Aquella activitat permeté prosperar a moltes famílies marcades pels difícils anys de la postguerra

TEXT I FOTO ANTONI JANER TORRENS

La selvatgina Francisca Coll Sampol, de 73 anys, pensa orgullosa al costat de la seva enorme foto de jovevent de l'exposició *Trenar, el Museu del Calçat d'Inca*. "És -diu- de 1965. Jo aleshores tenia 13 anys. Me la feren els de Trenados Fiel d'Inca per a una fira de la pell que s'havia de fer a Düsseldorf (Alemanya). Per a l'ocasió volgueren que anés vestida de pagessa mentre treuava amb un telar manual. Jo mai, però, vaig anar vestida així. Es tractava de vendre una imatge ancestral del nostre ofici".

Coll ha recuperat el protagonisme que es mereix gràcies a l'historiador Biel Company, comissari de l'exposició (oberta al públic fins al novembre). "Pretenia assegurar i rescatar de l'oblit les dones de l'art del trenat, que constituï la indústria auxiliar de la sabata. Quan les vaig anar a visitar a la seva per entre- viatar-les, no entenia el meu interès. No donaven massa importància al que havien fet". El punt de partida de la iniciativa de Company ha estat el llibre *El trenar de la pell a Mallorca al segle XX* (Illes Edicions, 2020), de Rafael Morro Aguilar i Miquel Sanz Beltran, que han documentat aquesta indústria manufacturera des dels anys 30 del segle XX. Un dels seus impulsors fou el modelista tagnou Esteban Zozka, establert a Inca. "Les fàbriques del calçat -assemblea Company- veïeren una bona oportunitat per tenir un producte més per vendre. Es tractava d'aplicar a la pell la mateixa tècnica utilitzada en els cables a l'hora de fer una tranxella. És una tècnica que ha existit des de la prehistòria i s'ha fet amb telols i materials diversos com la llana. Aquí popularment es parlava de fer telsons".

ARTICLES SELECTES

La pell era bàsicament de cabra i es comprava sobretot a Flòrida i als inicis a Igualada (Catalunya). "Tenint en compte la seva complexa elaboració

manual -ajusta el comissari- els articles eren molt selectes. Amb els trenats es feien bosses, carteres, cinturons, estapiants, corderes de reboll, decoració per a portes i capçalers de llit, etc. Tingueren molt d'èxit les sabates d'estiu, amb forats a la pell per combatre la calor". Mallorca seria l'únic lloc d'Europa que tingué aquesta mena d'activitat industrial. "L'apogeu de la producció fou Inca, amb una desena de fàbriques. Destacaren Trenados Fiel, Trenados Perelló, Curtrexa (dels germans Antoni i Bartomeu Fluxà) i Matrexa (de la família Sanx)."

Company, també hi havia Trenados Capricornis, dels sogres de Pere Botger, establert d'Inca, que l'acabaria gestionant juntament amb el cunyat. Inicialment, es venia a Mallorca, Menorca i a la zona d'Elda (País Valencià). A partir dels anys 70, consolidat el boom turístic, s'assoliren els mercats internacionals d'Alemanya, Japó, Suïssa, França i Itàlia.

Les fàbriques del trenat es dedicaven a dissenyar els seus productes amb patrons i colors concrets. Les tipologies eren força variades: dames (amb un dibuix similar a la llaça d'escacs), esport, melinat, reita... Els homes s'encarregaven de tallar la pell en tires, més primes o més gruixudes. La producció es feia a domicili, a temps parcial, i portava segell manual. "Amb la indústria de la sabata de final del XIX ja hi havia dones que treballaven a casa. Moltes eren de municipi del Raiguer. En sorgí el negoci del trenat, els empresaris es posaren a cercar més treballadores. Aleshores allà on n'hi havia més de disponibles era al Pla, sobretot a Sant Joan, Maria de la Salut, Algaida, Manàfort i Pina. En cadascun

d'aquests pobles n'hi havia una que s'ocupava de repartir la pell a la resta. Un cop feta la peça, es duia a la fàbrica, on es pelia, es planava i s'enfilava". Es calcula que hi hagué prop de mil dones de la zona que es dedicaren a 'fer telsons' només amb un panell i una maera de fusta com a bastidor. Als anys 60, gràcies a l'impetuosa de l'enginyer croat Ivan Kalic, la producció s'arribava a mecanitzar, tot i que mai es deixà de fer a mà. "Cobraven a escarada, a preu fet, a final de setmana. Ara podríem considerar que això eren doblers negres, però abans emprava una altra concepció sobre aquesta feina artesanal".

DOBLERS EXTRA

Des de Selva, Francisca Coll Sampol, la protagonista de la foto folkloritzada a Düsseldorf el 1965, fou de les poques trenadores que no eren del Pla. Ella té l'explicació de per què aquest art va estar en mans de dones en l'era de la vida lenta. "De petites les nines anàvem a costura i teníem bastantes habilitats manuals. A posta els empresaris es fixaren en nosaltres per fer aquesta mena de productes. El mateix els passà a les sabateres". Coll aprèn que l'ofici de sa mare, a quatre anys. El pare treballava al camp. "Ella va ser de les pèssimes del poble a dedicar-s'hi. Era una feina millor que la de collir olives, ja que permetia estar a cobert sense destruir-se l'esquena. Mai tingué problemes als canells". La feina es feia en tenir un moment lliure. "M'hi posava en haver sopat, després d'haver estat tot el dia pendent de les taques de la casa i dels cinc fills que tenia, quatre nines i un nin. A l'hivern treuava aferrada a la candeia i, en arribar el bon temps, treia la candeia al carter i ho feia en companyia d'algunes veïnes".

Després dels anys d'estretors de la postguerra, aquells doblers extra anaren molt bé. "Pagàrem comprar una cuina de butà, un televisor i altres capricis. Record que ma mare ens deia: 'Veis aquestes 100 pessetes, sí, em fan de bastar per a tota la setmana'". Eren temps en què no existia la associació d'estar explotada, sent sobretot menor d'edat. "Vaig ser feia, trenant. Em sentia una privilegiada de disposar d'una ingressos que altres famílies no tenien. Llavors, vivint a Selva, no t'hi havia un cotxe per anar a treballar o a estudiar Batsallvat a Palma".

Aquella va ser una gran època d'emancipació econòmica. "Vaig poder fer un raconet per treure'm el carnet de conduir i per sortir a sopar a fora els diables. Avui d'això en diuen empoderament femení. Llavors sempre eren els homes que tallaven pell a les fàbriques els qui s'enduien tot el mèrit". A 13 anys, mentre treuava a casa, la selvatgina també començà a treballar en una fàbrica de pell del poble, Selpel, i a 54, havent fet un curs de formació a la Mancomunitat, aconseguí una plaça al sector socio-sanitari.

TRENADORES PREVISORES

Coloma Font Bergas, de 87 anys, és de Maria de la Salut. Es dedicà a l'art del trenat tard, el 1968, a 32 anys i sent mare ja d'un nin petit. "Un dia una veïna que tenia un Citroën em demanà si volia anar amb ella fins a Inca a cercar feina al sector del calçat. Ens vàrem alzar davant d'una fàbrica, Matrexa, i demanàvem a un home si necessitava algú i em digué que sí. De seguida em donà un caramell de pell per treiar. Aquella feina m'anà molt bé i la vaig poder compaginar amb les taques de la casa. Un vespre feia fins les 12 i d'altres fins la una de la matinada".

A Maria de la Salut hi hagué moltes dones trenadores. "Fou una època important de prosperitat. Amb

el que jo guanyava, podia retirar. Ell doblers eren dels 4 la jubilació l'any Matrexa, que no gaire. Reconvertint seria la darrera feina de la periana. Per previsorera. "Els dar la Seguretat Social vaig deixar mai a malalta. No va ser

DESMUNTANT MI

La història oculta: muntar alguns mit Aguilar i Miquel trenat de la pell a no era una illa pel tor agrari abans de [Els tractava d'una eme a allò que encara connectava dels m

Aquella preveïa muntar el 1973 amb que també aconseguí 90, a les becasses l'entricada final de fàbriques a Asia, barata, encara que recuperé el 2021, poblel'ocí crearen l' i tot de ressuscitar l' s'han tornat a pos d'estiu amb ferats que mescuraven elaborar sabates i amb seu a Mancor

LOCALITZAR ORIGEN DE FABRICACIÓ I MATERIALS DE DIFERENT CALÇAT EN GRAN GRUP

A partir de veure un exemple de 3 experts més, na Dolores Rodríguez i n'Alfonso Rodríguez ens van demostrar la **creació de babutxes mallorquines** "Confecciones Fina" aportant mostres i explicant les parts que tenien: els patrons de diferents pells, les costures i els forros. El darrer testimoni va ser en **Biel Company del Museu del Calçat d'Inca**, que arran del documental que va fer "Trenar" i de l'exposició de les dones de la 2a planta del mateix museu, ens contava:

"Tota aquesta feina d'aquestes dones **té un valor immens**, i és una pena que no es doni a conèixer perquè també **és una forma de valorar-les a elles.**"

El trenat és feina del passat d'una generació de dones que ja ho feien amb la llatra i ho van traspasar a la pell.

Vàrem poder contrastar aquestes dades per veure que moltes de les sabates de les mostres **no estaven elaborades amb les qualitats que ens volen vendre** ni amb materials que puguin resistir, a la vegada que les etiquetes que miraven deien que no eren de l'estat Espanyol, sinó que la gran majoria eren realitzades als països d'orient.

ES VA ACABAR EL PROJECTE AMB LA VISITA DEL MUSEU DEL CALÇAT D'INCA

Van veure **l'exposició de còmic relacionat amb el calçat** i van reconèixer els treballs i maquinària que havia a la 2a planta, i es van identificar amb **eines emprades** durant el procés.

Les **fotografies de les dones pageses** del seu trenat també eren a la mateixa exposició.

PRODUCTE FINAL DEL PROJECTE

El producte final del projecte és **una avarca a escala ampliada**, el triple del que seria una talla convencional.

Aquest treball es va realitzar amb grup cooperatiu reciclant cartró, marcant les peces del patró d'una sabata real ampliada a Escala 3:1. Una vegada s'havien **muntat i encolat totes les parts** (sola, plantilla, puntera i cinta talonera), es decorava amb el treball que varen fer amb n'Ana Cabello a **Plàstica** imitant el trenat sobre **fotografies de dones** vestides de pageses.

EXPOSICIÓ PENJANT DE SABATES des del segon pis a l'entrada

Gràcies a la gran quantitat de treballs tan ben acabats del nostre **alumnat de 2n ESO**, s'ha deixat com a **exposició permanent un mòbil gegant de totes les avarques** que va des del sostre cap a l'entrada i que es poden gaudir i observar amb **diferents perspectives** des de tots els pisos de l'IES Inca.

21 de març: Dia Internacional de la Poesia

PARLEN LES DONES
Montserrat Abelló

Parlen les dones,
la seva poesia
tendra i forta.
Ben pocs s'aturen
a escoltar aquestes veus,
que, trasbalsades,
un nou llenguatge diuen
nascut al fons dels segles.

T'agradaria ser-ne part?

SI ET FA IL·LUSIÓ, qualsevol cosa és possible...

Tots els viatges, fins i tot els més grans, són **la suma de petites passes...** Aquest és un viatge que esperam que sigui engrescador per a tothom: **sobretot per a tu**, que has arribat fins aquí en la teva lectura.

I com totes les aventures, pensam que són més inspiradores **si formam un equip**: alumnes, famílies, professorat, personal no docent...

Si tens una idea o una aportació que t'agradaria veure publicada a la revista, ens encantaria donar-li un espai per fer-la visible.

Ens pots fer arribar **les teves col·laboracions** a:

plec@iesinca.cat

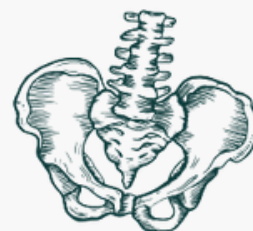
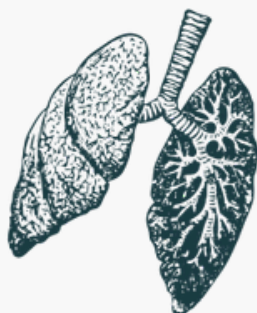
Moltes **gràcies** per endavant...

Comissió Biblioteca i Pla Lector

REVISTA

IES Inca

vols **col·laborar**-hi?

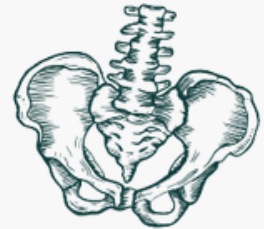
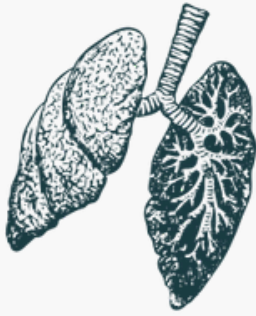
articles d'opinió, entrevistes,
relats, reflexions, poemes,
còmics, jocs...

plec@iesinca.cat

REVISTA

IES Inca

gràcies per ser-ne el cor!

plec@iesinca.cat